

KINDERBOEKENWEEK 5-16 OKTOBER

KINDERBOEKENWEEK 2016: 7 TIPS rondom **VOOR ALTIJD JONG**

- TIP 1** **FOTO'S UIT DE OUDE DOOS**
(groep 1 t/m 4)
- TIP 2** **DE VERDWENEN OMA**
(groep 3-4)
- TIP 3** **MIJN OPA EN IK EN HET VARKEN OMA**
(groep 4-5-6)
- TIP 4** **WIJZE SCHATTEN**
(groep 5 t/m 8)
- TIP 5** **HET HUIS VAN OPA EN OMA**
(groep 5 t/m 8)
- TIP 6** **SAMEN MET JE OPA EN OMA OP ZOEK NAAR HUN OPA EN OMA!**
(groep 6-7-8)
- TIP 7** **SPIJKERZWIJGEN**
(groep 7-8)

VOORWOORD

Voor altijd jong!

Met het thema VOOR ALTIJD JONG staan opa's en oma's dit jaar in de spotlight bij de Kinderboekenweek! Van 5 t/m 16 oktober 2016 vindt de 62^e editie van de Kinderboekenweek plaats. Zoals gebruikelijk hebben Bibliotheek De Lage Beemden, KunstLokaal en het Gemeentearchief de krachten gebundeld om het onderwijs te voorzien van een pakketje tips rondom het thema van dit jaar: *Voor altijd jong*.

In deze tipkaart vindt u 7 gevarieerde lesideeën om het thema vanuit verschillende perspectieven te behandelen. Iedere tip is voorzien van een korte omschrijving en het betreffende lesmateriaal (of een verwijzing daarnaar).

Voor meer informatie over de tip, ondersteuning bij de uitvoering of uitbreidings- en verdiepingsmogelijkheden, kunt u contact opnemen met de betreffende contactpersoon.

Veel lees-, kijk-, luister-, knutsel- en ontdekplezier!

Masha de Brouwer, Cultuurcoördinator, KunstLokaal

Hans Pennings, Medewerker educatie, Gemeentearchief Gemert-Bakel

Wendy Peeters, Adviseur Lezen en Media, Bibliotheek De Lage Beemden

TIP 1

FOTO'S UIT DE OUDE DOOS

Doelgroep

Groep 1 t/m 4

Korte omschrijving

Kinderen maken een 'nieuwe versie' van een oude foto van hun opa en/of oma. Ze leren goed kijken naar een beeld en gaan vervolgens samen spullen verzamelen en/of knutselen om de foto na te maken.

Meer weten of ondersteuning bij creatief denken in de expressievakken? Van workshops tot lessenreeksen; er zijn allerlei mogelijkheden (op maat). Neem contact op met Cultuurcoördinator Masha de Brouwer via cultuurlokaal@kunstlokaal.net.

Contactpersoon

Masha de Brouwer, Cultuurcoördinator KunstLokaal

Boekentips en webtips

Fotografe Irina Werning heeft met haar project *Back to the Future* jeugdfoto's opnieuw gefotografeerd: <http://irinawerning.com/back-to-the-fut/back-to-the-future/>

INTRO

Laat kinderen een foto meenemen van hun opa en/of oma als kind.
(Het is handig als je deze digitaal/ingescand hebt om ze op het digibord te bekijken)

Kringgesprek

Bespreek samen met de kinderen de foto's:

- Wat zie je allemaal?
- Waar kun je aan zien dat de foto vroeger gemaakt is?
- Wat doen de mensen op de foto? Hoe kijken ze? (blij, verveeld etc.) Laat de kinderen eventueel zelf houding en gezichtsuitdrukking nadoen.
- Weet het kind iets van de context waarin de foto gemaakt is?
- Wat valt de kinderen verder op? (camerastandpunt, foto van veraf/dichtbij, lichtinval etc.)

ZELF AAN DE SLAG

Nu gaan jullie zelf de foto's namaken!

1. Verzamel de juiste kleding en accessoires. Wat is nodig voor de foto? Welke kleur jas etc.? Misschien moeten er voorwerpen geknutseld worden?
2. Laat de foto op het digibord zien. Het kind poseert, probeert de foto zo goed mogelijk te imiteren. De andere kinderen geven tips over houding etc. totdat het lijkt op de oude foto
3. Door de oude en nieuwe foto naast elkaar te exposeren maak je een leuk tweeluik!

TERUGBLIKKEN

Blik met de kinderen terug op zowel het resultaat (product) als de weg ernaar toe (proces). Je kunt bijvoorbeeld de volgende vragen stellen:

- PRODUCT:
- Ben je blij met het resultaat? Waarom?
 - Wat zou je eventueel de volgende keer anders doen?
- PROCES:
- Wat vond je het leukste en waarom?
 - Wat vond je het moeilijkste en waarom?
 - Welke ontdekking heb je gedaan?
 - Heb je een compliment voor iemand uit de klas die je verrast heeft met zijn foto/kunstwerk?

TIP 2

BOEK: DE VERDWENEN OMA

Doelgroep

Groep 3-4

Korte omschrijving

De verdwenen Oma, Mieke van Hooft

Kiek en Zus gaan na school meestal naar oma Pleun. Ze doen er allerlei leuke spelletjes en mogen snoepen. Tot hun moeder op een dag beslist dat het tijd wordt voor oma om naar een verzorgingstehuis te gaan. Oma is het daar niet mee eens. Tot grote schrik van Kiek en Zus loopt ze weg. Kiek en Zus zijn verdrietig en missen haar heel erg. Wanneer ze een affiche zien over een weggelopen poes, krijgen ze een idee. Ze willen ook zo'n affiche maken om hun oma te zoeken.

Contactpersoon

Wendy Peeters, Adviseur Lezen en Media, Bibliotheek De Lage Beemden

Tips en verwerkingsmogelijkheden bij dit boek

Mogelijke denk- en doe-opdrachten rond bepaalde passages en elementen uit het boek:

Praten over de thema's:

- Vergelijk oma Pleun met jouw oma.
- De kinderen hebben twee mama's. Hoe kan dat ? Teken ze.
- Maken jouw moeder/vader ook wel eens ruzie met hun moeder/vader (p. 19)?
- Is het in sommige gevallen noodzakelijk dat oudere mensen naar een bejaardentehuis gebracht worden?
- Moet je als oudste altijd de flinkste zijn (p. 22, 23, 32)?
- Waar zou jij je oma gaan zoeken als ze zou verdwijnen?
- 'Ik dacht zo diep na dat het leek alsof ik mijn hersenen lawaai hoorde maken.' (p. 32) Heb jij ook een bijzonder gevoel als je diep nadenkt?
- Oma zegt: 'weglopen of je verstoppen is altijd dom.' (p. 66) Klopt dat?
- Hoe kan je iemand troosten die verdrietig is (p. 69, 70)?

Praten over het verhaal:

- Wie vertelt dit verhaal? (Kiek)
Zou het verhaal ook door een andere personages verteld kunnen worden, zoals oma, de Zwarte Wolk, Zus...?
- Staan er in het boek onwaarschijnlijke gebeurtenissen? Welke?
- Hoe oud denk je dat Kiek en Zus zijn?

Aan de slag:

- Maak zelf een 'Gezocht'-poster (p. 34, 35)
- Bak samen de poezentaart van de laatste pagina. Eet smakelijk!

(Bron: Jeugdliteratuur.org, Auteur lestip: Rita Feraille)

TIP 3

BOEK: MIJN OPA EN IK EN HET VARKEN OMA

Doelgroep

Groep 4, 5 en 6

Korte omschrijving

Mijn opa en ik en het varken oma, Marjolijn Hof

Logeren bij opa is altijd bijzonder. Soms begint hij met pannenkoeken bakken en kan dan niet meer stoppen. Hij haalt er zelfs een varken bij om ze allemaal weg te werken. Dat varken krijgt natuurlijk ook een naam: Oma!

Opa bewaart een geheime schat in een kist. Op 1 april houdt hij een wedstrijd voor-de-gek-houden. En dan klimt opa op het dak maar durft niet meer naar beneden! Met een slimme list lukt dat uiteindelijk toch.

Contactpersoon

Wendy Peeters, Adviseur Lezen en Media Bibliotheek De Lage Beemden

Tips en verwerkingsmogelijkheden

Algemeen

Zoek vier prentenboeken waarin grootvaders een hoofdrol spelen. Enkele voorbeelden vind je bij boekentips onderaan deze tip. Verdeel de leerlingen in vier groepen en laat ze onderstaande vragen beantwoorden:

- Maak een ‘portret’ van elke opa. Noteer hoe hij eruit ziet, hoe zijn karakter is, waarvan hij houdt (of net niet van houdt).
- Vertel iets over de sfeer in elk verhaal. Is het een gezellig, triest, grappig, spannend, saai ... verhaal?
- Is er een kleinkind naast de opafiguur? Noteer in dat geval een paar voorbeelden van wat de opa en het kleinkind samen doen.
- Vertel over de illustraties. Zijn ze in kleur of zwart-wit? Herken je de gebruikte materialen? Maken de illustraties het verhaal leuker, passen ze goed bij de sfeer of net niet?

Praten over illustraties

Lees de titel van het boek *Mijn opa en ik en het varken Oma* voor, maar laat het boek zelf niet zien. Laat de kinderen de drie personages uit de titel tekenen. Er wordt eerst in gewoon tekenpotlood gewerkt, de lijnen worden met zwarte stift overtrokken, net als bij de illustraties in *Mijn opa en ik en het varken Oma*.

Bespreek de resultaten. Waarop hebben ze zich gebaseerd bij het tekenen? Mensen die ze kennen? Ideeën uit de voorgaande opdracht? Toon nu de cover en bespreek wat ze zien. Klopt het plaatje? Voldoet de coverillustratie aan de verwachtingen? Hoe rijmen ze het varken met de naam ‘oma’?

Ga daarna nog even door op de tekeningen in het boek. Kopieer de illustraties. Hang er enkele op het bord uit en bespreek ze:

- Wat valt meteen op?
- Zijn er illustraties die anders zijn, die er uit springen? Waarom?
- Wat vind je van de tekeningen: grappig, ongewoon, eng...?
- Maken de tekeningen je nieuwsgierig naar het verhaal?

Deel de kopieën nu uit. Elk kind bedenkt een passende tekst bij de illustratie.

Span een lange draad langs de muur en hang alle tekeningen en de bijbehorende tekst met een wasknijper aan de draad. Orden de tekeningen met de kinderen. Welke tekeningen horen of passen bij elkaar? Maak er geheel van door de tekeningen en teksten op een bepaalde manier samen te hangen. Zo creëert de klas een eigen verhaal (of deelverhalen).

Het boek bestaat uit twaalf korte verhalen. Je kan ze makkelijk los van elkaar voorlezen. De tekst leest door de bondige stijl heel goed voor. Je hoeft ze dus niet allemaal voor te lezen als je daar onvoldoende tijd voor hebt. Al is het natuurlijk zo dat de kinderen zo de kans missen om in de bijzondere sfeer te komen die tussen opa en kleindochter hangt. Bovendien valt er heel wat ‘tussen de regels’ te ontdekken.

Praten over de verhalen

- Hoe voelt het? Zit het ergens in je lichaam, die boosheid?
- Kan jij je boosheid stoppen? Indien ja, hoe? Indien nee, wat doe je dan?
- Kan je zo boos worden dat je alles kapot wil maken of dat je niet meer weet wat je doet?
- Wie kan bozer worden: een kind of een volwassene?
- Zijn er mensen die nooit boos worden?
- Worden mensen alleen maar boos als er iets misloopt?
- Stel je een wereld zonder boosheid voor: hoe zou die er volgens jou uitzien?
- Kan je boos op jezelf zijn?
- Kan boosheid tot iets goeds leiden?

Een medaille (p. 41)

“Met heldendaden verdien je de mooiste medailles”, zegt de kleindochter tegen Opa.

- Ben je al ooit een held geweest?
- Zou je later een held willen worden?
- Zou je graag dingen willen doen die niemand anders durft?
- Kan jij iets wat anderen niet kunnen?
- Kan je leren om held te worden?
- Zijn alle helden ook beroemd?
- Kan je een held zijn zonder dat iemand het ooit gezien heeft?
- Is een held een held wanneer hij alleen is?
- Moet je moedig zijn om heldendaden te verrichten?
- Hebben mensen helden nodig?

Tot slot

Keer terug naar het beeldverhaal dat de klas zelf samenstelde met de illustraties van het boek tijdens de eerste opdracht. Wat merken de kinderen op, nu ze de verhalen gehoord hebben? Klopt hun versie met het boek? Hoe komt dat?

(Bron: Jeugdliteratuur.org, Auteur lestip: Ingrid Antheunis)

Boekentips rondom het thema Opa's en oma's

Kleinvader / Edward van de Vendel en Ingrid Godon (ill.)

Kwijf Weg Foetsie / Lisa Boersen en Jort vander Jagt (ill.)

Die ouwe opa kan nog wel wat / Jeanne Willis, Tony Ross (ill.)

Mare en de dingen / Mortier, T. & Vermeire, K.

Met opa naar zee en Met opa op de fiets / Stefan Boonen en Marja Meijer (ill.)

Mijn oma is een superster / Carl Norac, en Ingrid Godon

Opa, dat mag niet! / Witvliet, M. & Jansen, M.

Sjaantje doet alsof / Sjoerd Kuiper en Daan Remmerts de Vries (ill.)

Vogeltjelijf / Kristien Aertssen

Waar is de draak? / Jason Hook, Richard Hook (ill.)

TIP 4

WIJZE SCHATTEN

Doelgroep

Groep 5 t/m 8

Korte omschrijving

Is oud worden rimpels krijgen en slecht kunnen lopen?

Of is ouderen worden: tijd hebben, grapjes maken, en heel wijs zijn?

Ouderen zijn Wijze Schatten: zij hebben in al die jaren al veel meegemaakt en geleerd. In contact met ouderen kunnen kinderen hier wat van opsteken. Bovendien verbreedt het hun wereldbeeld.

Het project Wijze Schatten bestaat uit verschillende aspecten:

- **Tekenopdracht (1):** De kinderen maken een tekening met als onderwerp 'Zo zie ik een oudere': Hoe zie ik oude mensen? Wat is 'oud zijn'?
- **Interviewopdracht:** Kinderen interviewen een zelfgekozen 'Wijze Schat' met behulp van een vragenlijst met deels vaste en deels zelfgekozen vragen
- **Foto-opdracht:** De kinderen maken drie 'creatieve selfies' en/of andere gezamenlijke foto's te maken van de oudere en zichzelf
- **Tekenopdracht (2):** Na het interview maken kinderen een tekening met als onderwerp 'Dit heb ik geleerd van mijn Wijze Schat'.
- **Verslag:** van het interview, de foto's en de tekeningen maken de kinderen een verslag.
- **Er op uit:** Bezoek aan een verzorgings- verpleegtehuis of buurthuis. De klas brengt een bezoek aan een groep ouderen in een verzorgings- of verpleegtehuis, of aan een groep ouderen in een buurthuis. De kinderen interviewen in tweetallen een oudere en maken ook van dit gesprek een verslagje.

Uiteindelijk kun je zelfs met je klas een 'Wijze Schatten'-boek maken!

Het project (waarin alle aspecten uitgebreider toegelicht worden) is kosteloos op te vragen via info@wijzeschatten.nl

Contactpersoon

Masha de Brouwer, Cultuurcoördinator KunstLokaal

TIP 5

HET HUIS VAN OPA EN OMA

Doelgroep

Groep 5 t/m 8

Korte omschrijving

In het gemeentearchief bewaren wij veel informatie over de huizen in onze gemeente. Sommige huizen zijn al heel oud en zijn monumenten, andere huizen zijn wat jonger. In het gemeentearchief kun je van de huizen die voor 1997 gebouwd zijn informatie opzoeken zoals bouwvergunningen, tekeningen, oude foto's en kaarten. Neem een foto mee van je huis of het huis van je opa en oma en kom kijken wat er allemaal veranderd is.

Contactpersoon

Hans Pennings, Medewerker educatie Gemeentearchief Gemert-Bakel

Boekentips en webtips

www.gemeentearchiefgemert-bakel.nl

TIP 6

SAMEN MET JE OPA EN OMA OP ZOEK NAAR HUN OPA EN OMA!

Doelgroep

Groep 6, 7 en 8

Korte omschrijving

Komt je opa of oma uit de gemeente Gemert-Bakel? Dan kun je samen op zoek gaan naar hun opa en oma! In het gemeentearchief bewaren wij namelijk archieven en documenten van vroeger, zoals gegevens over personen, gebouwen en vergunningen. Hoe heetten de voorouders? Waar hebben zij gewoond? Samen met de hulp van een medewerker van het gemeentearchief gaan jullie op zoek, op de computer en/of in oude archieven en documenten!

Contactpersoon

Hans Pennings, Medewerker educatie Gemeentearchief Gemert-Bakel

Boekentips en webtips

www.gemeentearchiefgemert-bakel.nl

TIP 7

BOEK: SPIJKERZWIJGEN

Doelgroep

Groep 7-8

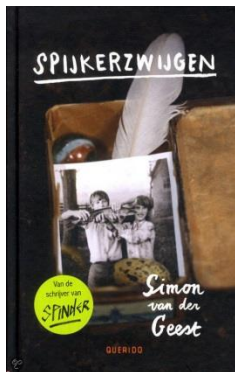
Korte omschrijving

Spijkerzwijgen, Simon van der Geest

De twaalfjarige Vonkie logeert bij haar opa op de boerderij. Ze vindt het maar saai, tot opa verhalen begint te vertellen over vroeger, toen hij met zes broers op de boerderij woonde. Verhalen over woedende zwanen en briesende buurmannen. Maar Vonkie merkt dat opa niet alles vertelt. Wat is er toch gebeurd tussen hem en zijn lievelingsbroer? Waarom mag ze niet in de buurt komen van de oude molen? Samen met haar achterneef Sven probeert Vonkie de waarheid te achterhalen. En dan komt het verleden ineens gevaarlijk dichtbij.

Contactpersoon

Wendy Peeters, Adviseur Lezen en Media Bibliotheek De Lage Beemden

Tips en verwerkingsmogelijkheden

Mogelijke denk- en doe-opdrachten rond bepaalde passages en elementen uit het boek:

Praten over het verhaal:

- Vergelijk Vonkie's opa eens met jouw opa. Lijken ze op elkaar, of juist helemaal niet? Waarom wel of niet?
- Blz. 94: *"Alle grote mensen zijn hetzelfde. Ze zeggen niks, en als ze wel wat zeggen, zeggen ze nog steeds niks. Of ze zijn boos om iets waar ze niet boos om zijn, omdat ze eigenlijk boos zijn om iets anders"* Snap je wat daarmee bedoeld wordt? Kun je zelf een voorbeeld geven?
- Wie vertelt dit verhaal? Zou het verhaal ook door een van de andere personages verteld kunnen worden, ...? Waarom wel of waarom niet?
- Waar had je meer over willen horen?
- Hoe denk je dat de schrijver op het idee voor dit verhaal is gekomen?
- Staan er in het boek onwaarschijnlijke gebeurtenissen? Welke?
- Ken je mensen die dit verhaal heel mooi zouden vinden? Wie zou het ook moeten lezen?
- Is de plaats waar het verhaal zich afspeelt van belang? Zou het net zo goed of beter op een andere plaats kunnen spelen?
- Welk personage boeit jou het meest? Vonkie of juist iemand anders? Waarom?
- Bedenk zelf een vraag over het verhaal en stel die aan je klasgenoten

Meer tips om te praten over het verhaal vind je hier:

<http://www.lezenisgoud.nl/Chambers.htm>

Aan de slag

- In dit boek speelt familie een belangrijke rol. Behalve opa gaat het ook over zijn broers etc. Laat de leerlingen een stamboom maken van hun familie.
- Vonkie's opa vertelt veel verhalen over vroeger. Opa's en oma kunnen vaak hele mooie verhalen over vroeger vertellen. Laat de leerlingen aan hun opa of oma vragen of zij een mooi of grappig verhaal over vroeger vertellen. Laat ze het verhaal opschrijven en er een illustratie bij maken.
- Ook de molen speelt een belangrijke rol in dit verhaal. Op de website <http://www.moleneducatief.nl> vind je veel informatie en spelletjes over molens.
- In Spijkerzwijgen komen een aantal bijzondere woorden voor. Deze worden verklaard in de woordenlijst achter in het boek. Gebruiken jouw opa en oma ook bijzondere woorden? Maak met de klas een woordenlijst met bijzondere woorden.